

Õiguskantsler

Teie 22.04.2014 nr

Meie 27.03.2015 nr 6-1/140700/1501354

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Kinnipeetavate ebavõrdne kohtlemine nende vanglasiseselt isikuarvelt mahaarvamiste tegemisel võrreldes vahistatute ja vabaduses viibijatega**

[]

Pöördusite õiguskantsleri poole avaldusega ja tõstasite küsimuse vangistusseaduse § 44 lõike 2 põhiseaduspärasusest.

Tutvunud Teie avalduse, justiitsministri vastusega õiguskantsleri teabe nõudmisele, asjaomase õiguskirjanduse ja kohtupraktikaga, nendin, et ei tuvastanud Teie avalduses toodud kaalutlustel ja osas kinnipeetavate põhjendamatu ebavõrdset kohtlemist nende vanglasiseselt isikuarvelt mahaarvamiste tegemisel võrreldes vahistatute ja vabaduses viibijatega.

Selgitan oma seisukohta lähemalt.

I Asjaolud ja menetluse käik

1.1 Teie avaldus

Leidsite oma pöördumises, et vangistusseaduse (edaspidi ka VangS) § 44 lõige 2 toob kaasa võlgnikest kinnipeetavate põhjendamatu erineva kohtlemise võrreldes vabaduses ja vahi all viibivate võlgnikega.

Nentisite, et Teile teada olevalt ei teostata vahistatute vanglasisesel isikuarvel (edaspidi lühiduse huvides ka isikuarve) osas mahaarvamisi vastavalt VangS § 44 lõikele 2 (nõuete täitmiseks ja vabanemistoetusena) ning isik võib isikuarvel olevat summat kasutada ühes kuus Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuutöötasu alammäära suuruses summas (ilmselt osutate VangS § 48 lõikele 1¹).

Selgitasite, et Teie hinnangul peab isikule nõ kätte jääma Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuutöötasu alammäära suurune summa ja seda hoolimata sellest, kas tema vastu nõudeid on.

1.2 Ministri vastus

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Pöördusin Teie avalduses tõstatatud küsimuste osas hinnangu saamiseks justiitsministri poole. Minister viitab vastuses VangS §-dele 1, 2 ja 4 ning sedastab nende põhjal, et vangistuse ning eelvangistuse täideviimist reguleerivad vangistusseaduse erinevad peatükid, mistõttu kinnipeetavatele ning vahistatutele kohalduvad ministri hinnangul nende vanglas kinnipidamisele erinevad reeglid. Eelvangistust kandvate vahistatute suhtes rakendatakse VangS § 90 lõike 1 järgi vangistuse täideviimise (VangS 2. peatükk) kohta sätestatud juhul, kui eelvangistuse regulatsioon (VangS 5. peatükk) ei näe ette erisusi.

Rahaliste nõuete täitmist vanglas reguleerib ministri sõnul täitemenetluse seadustiku (edaspidi ka TMS) § 31. Minister osutab VangS § 44 lõikele 2 ning nendib, et VangS § 44¹ alusel peetakse nii vangistuses kui eelvangistuses viibivate isikute rahaliste vahendite arvestamiseks riigi infosüsteemi kuuluvat andmekogu, mille ametlik nimetus on kinnipeetavate rahaliste vahendite arvestussüsteem (edaspidi *K-Raha*). VangS § 44¹ lõike 3 alusel on justiitsministri 15.07.2009 määrusega nr 29 kehtestatud „Kinnipeetavate rahaliste vahendite arvestussüsteemi asutamine ja selle pidamise põhimäärus“ (edaspidi ka põhimäärus), mille § 9 lõike 4 punktide 1, 4 ja 7 järgi jaguneb kinnipeetava rahaliste vahendite arvestamiseks peetav riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu kolmeks: 1) vabakasutuskonto, 2) vabanemiskonto ning 3) nõudekonto.

Nimetatud kontodele paigutatakse ministri sõnul kinnipeetavale laekuvad summad vastavalt VangS § 44 lõikes 2 sätestatule. Konkreetsele kontole paigutatud raha on võimalik kasutada vaid selle eesmärgist lähtuvalt. Muul viisil on vastavale kontole paigutatud raha võimalik kasutada vaid kinnipeetava enda soovil. Näiteks on ministri sõnul VangS § 44 lõike 4 järgi kinnipeetava soovil võimalik tarvitada vanglasiseseks kasutamiseks jäetud summasid rahaliste nõuete täitmiseks, saata tema perekonnaliikmele või ülalpeetavale või kanda tema arvelduskontole pangas.

VangS § 44 asub vangistuse täideviimist reguleerivas peatükis. Seetõttu kohaldatakse ministri väiteil eelvangistust kandvate vahistatute vanglasisesele isikuarvele VangS § 93 lõike 2 alusel laekuvate summade osas küll VangS § 44 sätestatud, kuid seda üksnes osas, mis ei allu eelvangistust reguleerivate sätete erisustele.

Justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 kehtestatud „Vangla sisekorraeeskiri“ (edaspidi ka VSKE) § 56 näeb ette, et vahistatu võib isikuarvet kasutada kogu seal oleva summa ulatuses. See tähendab, et vahistatu isikuarvel olev raha ei jagune VangS § 44 lõikes 2 välja toodud kolme ossa. Kõik vahistatutele laekuvad summad kantakse põhimääruse § 9 lõike 4 punktiga 1 määratletud vabakasutuskontole. Vastavaid summasid on vahistatul õigus kasutada vanglasiseselt lähtuvalt oma vajadusest. Vaid vahistatu enda soovil on vabakasutuskontol olevaid summasid võimalik kasutada muul eesmärgil.

Seetõttu ei ole vahistatu vanglasisesel isikuarvel olevatest summadest võimalik teha kinnipidamisi tema vastu esitatud nõuete täitmiseks. Pidades silmas, et vahistatu isikuarve kasutamine ja haldamine allub vangistusõiguse sätetele ning asjaolu, et TMS § 31 ning VangS § 44 lõige 2 on koostoimes erinormideks TMS § 132 osas, siis ei tule vahistatute vanglasisesele isikuarvele laekuvate summad osas kohaldamisele TMS § 132 lõige 1 kui üldnorm.¹ TMS § 132 lõikes 1 sätestatud rakendatakse ministri väiteil üksnes vahistatule kuuluvate krediidasutuse poolt peetavate kontode suhtes.

¹ Minister osutas, et TMS § 31, VangS § 44 lõike 2 ja TMS § 132 lõike 1 omavahelist suhestumist üld- ja erinormina on Justiitsministeerium täpsemalt käsitletud oma 9.12.2009 vastuses teabe nõudmisele nr 10.1-6/13348.

Ministri hinnangul on vahistatute vanglasiseselt isikuarvelt nõuete täitmiseks kinnipidamiste mittetegemine põhiseaduspärane ega riku Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi ka põhiseadus või PS) § 12 lõikes 1 sätestatud üldist võrdsuspõhiõigust. Tulenevalt Riigikohtu praktikast tuleb ministri sõnul võrdse kohtlemise riive tuvastamiseks leida kaks isikute gruppi, kes on omavahel võrreldavad.² Võrdsuspõhiõiguse tuvastamiseks on kõigepealt vaja leida võrreldavate isikute ühine soomõiste ja seejärel kirjeldada väidetavat ebavõrdset kohtlemist.³ Õiguskirjanduses on selgitatud, et võrdsuspõhiõiguse tuvastamine on kaheastmeline. Esimesel astmel tuleb tuvastada ebavõrdne kohtlemine ning teisel tuleb seda õigustada.⁴ Riigikohtu üldkogu seisukoha järgi seisneb üldise võrdsuspõhiõiguse riive sarnases olukorras olevate isikute ebavõrdses (erinevas) kohtlemises.⁵

Kinnipeetavate ja vahistatute ühise soomõistena on ministri arvates võimalik käsitleda asjaolu, et mõlemasse gruppi kuuluvate isikute vabadust on piiratud vanglas kinni hoidmise kaudu. Samas on aga vahistatute ja kinnipeetavate vabaduse piiramise alused ministri väitel vägagi erinevad. Sellest tulenevalt on erinevad ka kinnipidamistingimused. Riigikohus on sedastanud, et vahistamise eesmärgiks on kahtlustavalt või süüdistavalt vabaduse võtmine kohtumääruse alusel, takistamaks kriminaalmenetlusest kõrvalehoidumist või jätkuvat kuritegude toimepanemist. Kinnipeetavalt (ehk vanglas vangistust kandvalt süüdimõistetult) on vabadus võetudkaristusena jõustunud kohtuotsuse alusel, millega isik tunnistati süüdi kuriteo toimepanemises.⁶ Seega on kinnipeetavate ja vahistatute puhul ministri väitel sisuliselt tegemist erinevate isikute gruppidega. Vahistatutele ja kinnipeetavatele erinevate kinnipidamistingimuste loomine on õigustatud PS § 22 lõikes 1 sätestatud süütuse presumptsioonist tulenevalt.

Minister osutab, et ka õiguskantsler on käsitlenud kinnipeetavate ja vahistatute võrdse kohtlemise põhiseaduslikke aspekte ning leidnud, et süütuse presumptsioonist tulenevalt ei tohi isiku suhtes kohaldada piiranguid, mis rajaneksid asjaolule, et isik on süüdi mõistetud. Samas seisukohas on lisatud, et süütuse presumptsiooni tuleks õiguskantsleri hinnangul mõista pigem nii, et arvestades vabadusepiirangu alust, peavad piirangud olema võimalusel leebemad. Seejuures on ühe õigustatud leebema kohtlemise näitena toodud asjaolu, et vangistuseseaduse alusel on vahistatu suhtes isikuarvel oleva raha kasutamiseks loodud märksa leebemad tingimused.⁷

Leebemate tingimuste sätestamine tugineb ministri hinnangul eelkõige põhimõttele, et vahistatu ei ole kuriteo toime panemises süüdi tunnistatud ning ta ei kannu vangistuses karistust. Vahistatule tema vanglasisesel isikuarvel oleva raha täies ulatuses kasutamise lubamine võimaldab eelvangistusega kaasnevate põhjendamatute ebamugavuste vähendamist. Vanglasisesel kontrol oleva raha eest saab vahistatu soetada endale seda, mida riigi poolt ei võimaldata (nt teatud toiduained, raamatud jne). Muuhulgas tuleb vahistatutel VangS § 93 lõike 1 kohaselt erinevalt kinnipeetavatest muretseda endale isiklikud riided.

Lisaks on vahistatu ja kinnipeetavate vanglasisesel isikuarve kasutamise piirangute erinevus ministri arvates põhjustatud vahistamise kestvuse ajalisest piiritletusest⁸ ning asjaolust, et

² RKJPKo 08.03.2011, nr 3-4-1-11-10, p 46.

³ RKJPKo 16.09.2003, nr 3-4-1-6-03, p 18.

⁴ M. Ernits. Kommentaarid §-le 12. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2008, § 12, komm 2.1.1. ja 2.1.2.

⁵ RKÜKo 03.01.2008, nr 3-3-1-101-06, p 24.

⁶ RKHKo 21.04.2008, nr 3-3-1-84-07, p-d 14 ja 15.

⁷ Õiguskantsleri 31.05.2011 seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta nr 6-1/110770/1102821.

⁸ Kriminaalmenetluse seadustiku § 130 lõige 3 esimese lause kohaselt ei või kohtueelses menetluses kahtlustatav või süüdistatav olla vahistatud üle kuue kuu. Sama paragrahvi lõige 31 järgi võib vahi all pikendamise tähtaega pikendada üle kuue kuu vaid erandlikel asjaoludel.

erinevalt kinnipeetavatest ei ole vahistatutel töötamise kohustust (vrd VangS §-i 37 ja § 93 lõiget 7). Kinnipeetava vanglasisene isikuarve on ministri sõnul võrreldav vabaduses viibiva isiku krediidasutuse poolt peetava kontoga, millega on seotud isiku igapäevane asjaajamine. Kontole laekub muuhulgas isiku töötasu, selle kaudu toimub teenuste eest tasumine (nt sisseostude tegemine vangla kauplusest, pikaajalise kokkusaamise eest tasumine jne), mistõttu on põhjendatud, et sellel hoitavatest summadest on võimalik teha isiku vastu esitatud nõuete täitmiseks kinnipidamisi sarnaselt konto arestimisega sundtäitemenetluse käigus TMS alusel.

Vahistatu igapäevane asjaajamine ei ole aga ministri väitel kirjeldatud ulatuses seotud tema vanglasisese isikuarvega. Vahistatu isikuarve kasutamise ulatus ja eesmärk piirdub sisseostude tegemise võimaldamisega, mis eelvangistuse kontekstis kannab eelmises lõigus kirjeldatud funktsiooni. Seejuures on vahistatu eelvangistuse ajal vaid harvadel juhtudel hõivatud tööga, mistõttu üldjuhul ei laeku vahistatu isikuarvele töötasu. Eelduslikult on tõkendina vahistamise kohaldamise ajaline kestvus niivõrd lühike, et isiku igapäevane asjaajamine jääb erinevalt kinnipeetavatest üldjuhul seotuks väljaspool vanglat krediidasutuste poolt peetavate kontodega. Sundtäitemenetluse eesmärkide saavutamine on ministri hinnangul tagatav krediidasutuse poolt peetavate kontode arestimisega. Seega, olenemata asjaolust, et vahistatu on sarnaselt kinnipeetavaga olulises osas riigi ülalpidamisel, ei oleks vahistatu vanglasisesel isikuarvel olevate summade suhtes riikliku sunni rakendamine nõuete täitmiseks kinnipidamiste tegemisenä eelnevat silmas pidades ministri arvates põhjendatud.

Ministri hinnangul ei ole asjakohane käsitada võrreldavate gruppidenä ühest küljest kahtlustatavaid ja süüdistatavaid, kelle suhtes on tõkendina kohaldatud vahistamist, ja teisest küljest vabaduses viibivaid võlgnikke. Ühte gruppi kuuluvad isikud on allutatud kriminaalmenetlusele, millega seoses võivad isikule kohalduda lisapiirangud, sealhulgas vahistatuna eelvangistuses viibimine, teise gruppi kuuluvate isikute elu kriminaalmenetlusest mõjutatud ei ole. Võrdlusgruppina on aga võimalik asetada vahistatud kahtlustatavad või süüdistatavad ning vabaduses viibivad süüdistatavad või kahtlustatavad. Ühise soomõistena saab viimaste puhul käsitleda isikute kriminaalmenetlusele allutatuse fakti, mille tulemina võib nende elu olla lisapiirangutest võrdselt mõjutatud.

Vahistatu staatuses olevate süüdistatavate või kahtlustatavate ning vabaduses viibivate süüdistatavate või kahtlustatavate ebavõrdset kohtlemist võib ministri arvates näha asjaolus, et vahistatutel on teatud ulatuses võimalik kasutada raha, mille osas ei ole võimalik nõuete täitmiseks teha kinnipidamisi. Justiitsministeerium on seisukohal, et vastav erand on siin põhjendatud ning õigustatud. Erand, mille kohaselt ei tehta vahistatu isikuarvel olevatest summadest kinnipidamisi, tuleneb vajadusest vähendada eelvangistusega kaasneva võivad põhjendamatu ebamugavusi. Isikul, kelle vabadust on piiratud olenemata sellest, et teda ei ole süüdimõistva kohtuotsuse alusel karistatud vangistusega, peab jääma võimalus eelvangistuse ajal võimaldada endale seda, mis võib tema jaoks jääda riigi poolt tagatud miinimumist puudu. Vabaduses viibiva kriminaalmenetlusele allutatud võlgniku elukvaliteet eelpool kirjeldatud viisil riigi poolt kehtestatud piirangutest mõjutatud ei ole. Minister juhib tähelepanu asjaolule, et TMS §-ga 131 on samuti kehtestatud erandid summade osas, millele tulenevalt nende olemusest ja kasutamise eesmärgist ei saa pöörata sissenõuet. Vangistusõiguses kehtestatud põhimõte, mille kohaselt ei saa vahistatu vanglasisesel isikuarvel olevale vabakasutusse jäetud rahale pöörata sissenõuet, on ministri väitel sundtäitemenetluse kontekstis käsitletav oma olemusest ja eesmärgist tulenevalt TMS §-s 131 sätestatud analoogse erandina.

Minister selgitab oma vastuses, et tulenevalt kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi ka KrMS) § 130 lõikest 1 on vahistamine kahtlustatavale, süüdistatavale või süüdimõistetule kohaldatav tõkend, mis seisneb isikult kohtumääruse alusel vabaduse võtmises. Kahtlustatava või

süüdistatava suhtes, kes samal ajal juba kannab jõustunud kohtuotsuse alusel karistusena vangistust, ei saa kohaldada tõkendina vahi all pidamist, sest kohus on neilt juba jõustunud kohtuotsuse alusel vabaduse võtnud. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi praktika kohaselt peab vahistamismääruse ja kohtuotsuse, mille alusel on isikule mõistetud karistuseks vangistus, samaaegse eksisteerimise korral prevaleerima kohtuotsus.⁹ See tähendab, et vanglakaristust kandvasüüdimõistetute suhtes ei kohaldata tõkendina vahistamist ning vahistatu eelvangistusrežiimile viimise olukorda ei teki.

Vangistuses viibiva kahtlustava või süüdistatava suhtes on KrMS § 143¹ alusel võimalik kehtestada lisapiiranguid.¹⁰ Sama sätte alusel võib kohus või prokuratuur teha kriminaalmenetluse läbiviimise tagamiseks määruse vangistuses viibiva kahtlustatava või süüdistatava ümberpaigutamiseks, täielikuks eraldamiseks teistest vahistatutest või vangistust kandvatest isikutest. Lisapiirangute kehtestamisel ei muutu aga kinnipeetava staatus vahistatuks. Seetõttu kohaldatakse kinnipeetava, kes on samaaegselt kahtlustatav või süüdistatav, suhtes VangS § 44 lõiget 2, mille alusel jätkatakse tema vanglasisesel isikuarvel olevatest summatest nõuete olemasolul kinnipidamiste tegemist 50 protsendi ulatuses.

Minister kordab juba öeldut, et eelvangistust puudutav regulatsioon, sealhulgas VSKE § 56, välistab vahistatute vanglasisesel isikuarvel olevate summade suhtes kinnipidamiste tegemist sundtäitemenetluse korras. Minister leiab, et tegu ei ole võrdsuspõhiõiguse riivega PS § 12 mõttes, kuna ükski õiguskantsleri kirjas osutatud isikute gruppidest (vahistatud, kinnipeetavad ja vabaduses viibivad võlgnikud), keda koheldakse erinevalt, ei ole konkreetse diferentseerimise aspektist analoogilises olukorras, mistõttu puuduvad võrreldavad grupid, keda koheldaks ebavõrdselt. Vahistatute isikuarvet puudutav rakenduspraktika lähtub õigusnormides sätestatust. Seetõttu on ministri hinnangul vastav praktika kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega ning kehtiva õigusega.

Minister mõonab seejuures, et vahistatute isikuarvet puudutav kehtiv õiguslik regulatsioon ei pruugi olla parim võimalik lahendus. Kuivõrd vahistatu vanglasisesel isikuarvel hoiustatavatele summadele ei ole kehtestatud maksimaalset määra, võib praktikas tekkida olukord, kus vahistatule kuuluval krediitiasutuse poolt peetavatel kontodel nõuete sundtäitmiseks ressursid puuduvad või on need sundtäitemenetluse läbiviimise takistamiseks sihilikult suunatud vahistatu vanglasisesele isikuarvele. Seetõttu võib kehtiv regulatsioon seada võlausaldaja teatud olukordades ebasoodsasse olukorda ning võimaldab vahistatust võlgnikul jätta oma kasutusse TMS § 132 lõikes 1 ette nähtust suurema summa.

Selleks, et kirjeldatud olukorras ei oleks vahistatu vastu suunatud nõuete sundtäitmine täielikult välistatud, on Justiitsministeerium ministri sõnul tulevikus valmis kaaluma vahistatute vanglasisesest isikuarvet puudutava eriregulatsiooni loomist, mis teatud tingimustel võimaldaks kinnipidamiste tegemist ka vahistatu vanglasisesel isikuarvel olevate summade suhtes. Kuivõrd regulatsiooni vajalikkus, selle täpsem sisu ning erinevate alternatiivsete lahendustega kaasnevate mõjude hindamine vajavad sügavamalt analüüsi, siis ei ole teabe nõudele vastamise ajalisest piiratusest tulenevalt võimalik ministri väiteil koos teabe nõudmise vastusega edastada õigusnormide muudatuste täpsemat kavandit.

II Asjaomased õigusnormid

⁹ RKKKo 9.06.2005, nr 3-1-1-55-05, p 12.

¹⁰ Piirata või täielikult keelata lühiajalise või pikaajalise kokkusaamise õigust, kirjavahetuse või telefoni kasutamise õigust, lühiajalise väljasõidu õigust, lühiajalise väljaviimise või vabastamise õigust.

Vangistusseaduse § 44 lõige 2

„§ 44. Isikuarve

[...]

(2) Kinnipeetava isikuarvel olevatest summadest jäetakse 50 protsenti rahaliste nõuete täitmiseks, 20 protsenti hoiustatakse vabanemistoetusena ja ülejäänud summad jäetakse kinnipeetavale vanglasiseseks kasutamiseks vangla sisekorraeeskirjas sätestatud korras. Kui kinnipeetava vastu ei ole rahalisi nõudeid või neid on vähem kui 50 protsendi ulatuses, hoiustatakse ka need summad vabanemistoetusena.“

Justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ § 56

„§ 56. Vahistatu isikuarve

Vahistatu võib isikuarvet kasutada kogu seal oleva summa ulatuses.“

III Õiguskantsleri seisukoht

Olete oma avalduses osutanud ennekõike küll VangS § 44 lõikele 2, mille kohaselt peetakse kinnipeetava isikuarvele laekuvast rahast kinni nii vabanemistoetuseks kui ka nõuete täitmiseks minevad summad sättes määratud ulatuses. Samas ei tekita Teie pöördumises kirjeldatud väidetavat ebavõrdsust mitte niivõrd pelgalt VangS § 44 lõige 2, vaid see säte koostoimes TMS §-ga 132 ja eeskätt VSKE §-ga 56.

Eristada tuleb kahte aspekti, mida olete oma avalduses välja toonud. Esiteks küsimus kinnipeetavate isikuarvelt vabanemistoetuse hoiustamisest ja teiseks küsimus isiku vastu esitatud nõuete sundtäitmise võimalustest vanglasisesel isikuarvel olevate summade osas.

Käsitlen alljärgnevalt esmalt üldisi nõudeid võrdsuspõhiõiguse võimaliku riive kontrollimisel ja asun seejärel mõlema alaküsimuse osas kontrollima väidetava erineva kohtlemise põhiseaduspärasust.

1. Võrdsuspõhiõiguse võimaliku riive kontrolliskeem

PS § 12 lõige 1 sätestab, et kõik on seaduse ees võrdsed ning et kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu.

Alates 2011. aastast on Riigikohus tõlgendanud PS § 12 lõiget 1 nii, et selles sättes sisaldub võrdsuspõhiõigus, mis on ühtne kõikide ebavõrdse kohtlemise aluste suhtes. See tagab Riigikohtu hinnangul tervikliku lähenemise võrdsuspõhiõigusele. Samuti leidis Riigikohus toona, et PS § 12 lõike 1 võrdsuspõhiõigus on piiratud igal põhiseadusega kooskõlas oleval põhjusel. Tegu on lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigusega.¹¹ Võrdsuspõhiõiguse riive põhiseaduspärasuse tuvastamiseks tuleb läbida PS § 11 kohane proportsionaalsuse kontroll.¹²

Selleks leitakse esmalt grupid, keda omavahel võrrelda. Riigikohtu viimase aja praktika kohaselt saab PS § 12 lõike 1 riivega tegu olla üksnes siis, kui ebavõrdselt koheldakse sarnases olukorras olevaid ning võrdsuspõhiõiguse riive tuvastamiseks tuleb leida isikuga sarnases olukorras

¹¹ RKÜKo 07.06.2011, nr 3-4-1-12-10, p 31.

¹² RKÜKo 07.06.2011, nr 3-4-1-12-10, p 35.

olevate subjektide grupp, kellega võrreldes isikut koheldakse halvemini.¹³ Riigikohus on leidnud, et oluline on konkreetsetes kaasuses määrata võrdluse lähtekoht.¹⁴

Võrreldavate gruppide leidmise järel hinnatakse sätte või sätete formaalset ja materiaalselt põhiseaduspärasust.

Riive vastab põhiseadusele formaalselt, kui riiklik akt anti välja kõiki üldisi pädevus-, menetlus- ja vorminõudeid järgides. Peale selle peab akt vastama parlamendireservatsiooni (PS § 3 lg 1 esimene lause) ja õigusselguse põhimõtte (PS § 13 lg 2) nõuetele.¹⁵

Normi materiaalse põhiseaduspärasuse kontrolliks tuleb leida kontrollitava sättega PS § 12 lõike 1 kaitseala riivamise lubatavad eesmärgid ja hinnata piirangu proportsionaalsust nende eesmärkide suhtes.¹⁶

Riive proportsionaalsus tähendab Riigikohtu praktika kohaselt seda, et riive peab olema eesmärgi saavutamiseks sobiv, vajalik ja mõõdukas. Sobiv on abinõu, mis soodustab eesmärgi saavutamist. Sobivuse seisukohalt on vaieldamatult ebaproportsionaalne abinõu, mis ühelgi juhul ei soodusta eesmärgi saavutamist. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt poolt eesmärgi tähtsust.¹⁷

2. Väidetavate riivete põhiseaduspärasus

[], saan Teie pöördumisest aru nii, et väidate ebavõrdset kohtlemist kinnipeetavate ja vabaduses viibijate osas seoses VangS § 44 lõikes 2 ja TMS § 132 lõikes 1 sätestatuga ning teisalt vahistatute ja kinnipeetavate erinevat kohtlemist lähtuvalt VangS § 44 lõikest 2 ja VSKE §-st 56, mis seisneb selles, et vahistatute vanglasiseselt isikuarvelt nende vastu esitatud nõuete täitmiseks mahaarvamisi ei tehta.

Alljärgnevalt kontrollingi mõlema väidetava ebavõrdse kohtlemise olemasolu ja põhjendatust eeltoodud kontrollskeemi raames.

Lisan nõ sulgude ette tuues ja üldistades VangS § 44 lõike 2 osas, et ei näe probleeme sätte formaalse põhiseaduspärasusega. Minule ei ole teada asjaolusid, mis ei võimaldaks arvata, et säte ei ole ette nähtud menetluskorda arvestades vastu võetud ja avaldatud ning antud kaasuse vaatenurgast on tegemist ka küllaldaselt õigusselge sättega. Seega ei pea ma vajalikuks alljärgneva käsitluse juures igal üksikjuhul taas analüüsida VangS § 44 lõike 2 formaalset põhiseaduspärasust.

2.1 Vabanemistoetuse hoiustamine

Esmalt nendin, et vabanemistoetuse osas on õiguskantsler varasemalt korduvalt leidnud, et tegemist on põhjendatud piiranguga kinnipeetava omandiõigusele. Ma ei pea vajalikuks vastavat

¹³ RKÜKo 26.06.2014, nr 3-4-1-1-14, p 107.

¹⁴ RKÜKo 07.06.2011, nr 3-4-1-12-10, p 36.

¹⁵ M. Ernits. II peatüki sissejuhatus. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2012, II peatüki sissejuhatus, komm 9.1.1. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/>.

¹⁶ RKÜKo 07.06.2011, nr 3-4-1-12-10, p 40.

¹⁷ RKPJKo 26.03.2009, nr 3-4-1-16-08, p 29.

argumentatsiooni siinkohal korrata. Lisan koopia õiguskantsleri seisukohta sisaldavast kirjast (õiguskantsleri 09.03.2007 kiri nr 6-1/070338/0701519) käesolevale kirjale.

Tõstan nimetatud kirjast siinkohal esile vabanemistoetuse hoiustamise eesmärgi. Selleks pidas õiguskantsler toona ja pean ka mina praegu vajadust soodustada kinnipeetava resotsialiseerimist ja toetada kinnipeetava võimalikult „valutut” sulandumist ühiskonda peale karistusaja lõppemist. Elementaarsete rahaliste vahendite olemasolu soodustab vanglast vabanenud isikul õiguskuuleka elu alustamist. Vabanemistoetuse kogumine aitab kaasa vangistuse eesmärkide saavutamisele (eelkõige kinnipeetava suunamisele õiguskuulekale teele).

Lähtuvalt PS § 22 lõikest 1 ei tohi kedagi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus. Nimetatud sättes väljendub nn süütuse presumptsiooni põhimõte.¹⁸

Süütuse presumptsioonist tulenevalt ei ole ka vahistatut põhjust pidada hoolimata kuriteokahtlusest kuni süüdimõistva kohtuotsuse jõustumiseni õigusrikkujaks ja ka vastavalt kohelda. Mh puudub vajadus teda taasühiskonnastada. Nõustun ministri seisukohaga, et üldjuhul peaks vahistamine kujutama endast võrdlemisi lühiajalist meedet, mis ei tohiks ka tekitada vajadust luua nõ teatav rahaline puhver isikule vanglast vabanemise järel. Ammugi ei ole üldjuhul põhjust selliseid meetmeid rakendada vabaduses viibijate suhtes. Seega on üldse äärmiselt küsitav, kas tegemist on võrreldavate gruppidega ses osas.

Seega lähtub vabanemistoetuse hoiustamine ennekõike isiku süüdimõistetute ja vanglakaristust kandma määratud isiku staatusest. Kinnipeetava omandiõigust piirava meetme rakendamise eesmärk on minu hinnangul põhjuseks ka kinnipeetava erinevale kohtlemisele võrreldes vahistatu või vabaduses viibijaga. Leian seega, et õiguskantsleri 09.03.2007 kirjas nr 6-1/070338/0701519 väljendatud põhjendused PS §-s 32 sätestatud omandiõiguse piiramiseks on pädevad ka kinnipeetava ebavõrdse kohtlemise õigustamisel. Kuna vahistatu ja vabaduses viibija ei vaja resotsialiseerimist ega veeda eelduslikult pikemat aega teistsuguses keskkonnas, millest vabadusse minnes oleks hädatarvilik sundida isikut koguma teatud ulatuses rahalisi vahendeid, siis ei ole põhjust ka vahistatute ega vabaduses viibijate omandiõigust vabanemistoetuse hoiustamisega piirata.

Rõhutan veel, et VangS § 44 lõikes 3 on vabanemistoetuse hoiustamisele seatud selge piir ning see on oluline lisaargument võimaliku ebavõrdse kohtlemise proportsionaalsuse puhul. Ülempiir tähendab, et teatud summa täitumisest alates ebavõrdne kohtlemine vabanemistoetuse hoiustamise kaudu lakkab. Lähtuvalt VangS § 44 lõikes 3 sätestatust ei ole tegu äärmiselt suure summaga¹⁹ ja samuti on tegu isiku omandiõiguse ajutise piiramisega, mitte aga omandiõiguse täieliku kaotamisega. See omakorda vähendab riive kaalukust võrreldes seatud eesmärgiga.

Seega olen seisukohal, et kinnipeetava isikuarvel olevatest summadest vabanemistoetuse hoiustamine ei kujuta endast põhjendamatu ebavõrdset kohtlemist võrreldes vahistatutega ja ka vabaduses viibivate isikutega ja seega ei ole VangS § 44 lõige 2 ses osas Teie viidatud moel ja põhjustel vastuolus PS § 12 lõikega 1.

2.2 Isikute erinev kohtlemine seoses nende vastu esitatud nõuete täitmisega

¹⁸ Vt E. Kergandberg. Kommentaarid §-le 22. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2012, § 22, komm 1. Kätesaadav arvutivõrgus: <http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-22/>.

¹⁹ Vastavalt Vabariigi Valitsuse 28.11.2013 määruse nr 166 „Töötasu alammäära kehtestamine“ § 1 lõikele 2 on alates 1. jaanuarist 2015. a tunnitasu alammääraks 2,34 eurot ja kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 390 eurot. Seega hoiustatakse vabanemistoetust hetkel kehtiva õiguse järgi kuni 1170 euro suuruse summani.

2.2.1 Kinnipeetavate ja vabaduses viibivate võlgnike erinev kohtlemine

Nagu Teile menetlusteates öeldud, on õiguskantsler küsimust kinnipeetavast võlgniku ja vabaduses viibiva võlgniku VangS § 44 lõikest 2 lähtuva erineva kohtlemise osas korduvalt hinnanud. Tõden, et seisukoht ei ole käesolevaks ajaks muutunud ja seetõttu edastan Teile koopia õiguskantsleri 04.02.2010 kirjast nr 6-1/091737/1000675. PS § 12 lõikes 1 sätestatud põhiõiguse kontrollskeemi on võrreldes 2010. aastaga küll Riigikohtu praktikast lähtuvalt mõnevõrra täpsustatud, ent see ei mõjuta käesoleval juhul õiguskantsleri seisukoha sisu ning **nendin seega, et PS § 12 lõikega 1 ma vastuolu lähtudes VangS § 44 lõikes 2 sätestatust jätkuvalt ses osas ei sedasta** ja vastav argumentatsioon ning järeldused on leitavad nimetatud õiguskantsleri 04.02.2010 kirjast.

2.2.2 Kinnipeetavatest võlgnike ja vahistatutest võlgnike erinev kohtlemine

2.2.2.1 Võrreldavad grupid

Antud juhul on keskne küsimus, kuidas piiritleda võimalikke võrreldavaid gruppe. Täiesti nõus ei saa olla ministri väitega, et kinnipeetavaid ja vahistatud ei saa omavahel võrrelda. Minister selgitab, et ehkki mõlemad isikute gruppe – vahistatud ja kinnipeetavaid – hoitakse kinni vanglas, ei ole tegemist võrreldavate gruppidega seetõttu, et nende vanglas viibimise alus on erinev.

Keeruline on vaielda (ja õigupoolest pole põhjustki), et isikute vanglas viibimise põhjus on kardinaalselt erinev. Samas ei ole minu hinnangul uuema Riigikohtu praktika valguses välistatud, et leidub vahistatute ja kinnipeetavate võrdlemiseks lähtekoht, millest johtuvalt saab neid gruppe siiski võrrelda.

Minu hinnangul on selliseks lähtekohaks sissenõutava nõude võlgnik olemine. Hoolimata radikaalselt erinevatest alustest vanglas viibimiseks, on nii kinnipeetavad kui vahistatud nende vastu esitatud nõuete täitmise osas võlgnikud ja neid isikute gruppe pole võrreldamatuteks lugeda põhjust ei võlgnike ega nõuete sissenõudjate seisukohalt. Mõlemal juhul on tegemist olukorraga, mil isikud on olulises osas riigi ülalpidamisel (toit, peavari, ka riided) ja kus neile on loodud lisaks kinnis- ja vallasvarale ning krediidasutuses olevaile arveldusarveile ka viimati nimetatud arveldusarvele sarnane vara hoiustamise meede isikuarve näol, mis kujutab sisuliselt endast nõuet riigi vastu (hoiustamist korraldab riik).

Käesoleval juhul ongi sellest lähtekohast võetuna kinnipeetavad ja vahistatud sarnases olukorras ja käsitletavad võrreldavate gruppidena nii nende endi (kui võlgnike) vaatenurgast kui ka sissenõudjate vaatenurgast.

Samuti on kehtiva õiguse koostoimes hinnates selge, et nimetatud võrreldavaid gruppe erinevalt koheldakse. Süüdimõistetule ja vahistatule avatakse vanglasisesed isikuarved, ent lähtuvalt ministri selgitustest on vahistatu vanglasisene isikuarve reaalsuses vaba igasugusest isiku vastu esitatud nõuete täitmisest.

2.2.2.2 Formaalne põhiseaduspärasus

Nagu eelnevalt öeldud, ei ole mul alust arvata, et VangS § 44 lõike 2 osas oleks põhjust kahelda selle formaalses põhiseaduspärasuses.

Küll aga vajab lähemat hindamist VSKE § 56 formaalne põhiseaduspärasus. Nimelt puudub vangistusseaduses ja täitemenetluse seadustikus eraldi volitusnorm ja ühelegi sätte, mis seaduse tasandil annaks justiitsministrile pädevuse reguleerida vahistatu isikuarvega seonduvat, ei ole selgesõnaliselt viidatud ka vangla sisekorraeskirja andmisel aluseks olevate normide seas. Viide on tehtud VangS § 44 lõikele 2, mis volitab ministrit kehtestama korra, mis reguleeriks VangS § 44 lõike 2 alusel tehtavate mahaarvamiste järel järgi jääva raha kasutamist.

PS § 3 lõike 1 lause 1 sätestab, et riigivõimu teostatakse üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Kuigi seadusandliku võimu teostamine kuulub Riigikogu pädevusse (PS § 59) ning ka demokraatiaprintsiip nõuab üldkohustuslike normide loomist parlamendi poolt, ei keela põhiseadus teistel organitel õigustloovaid akte vastu võtta.²⁰ Üheks selliseks võimaluseks on halduse poolt teostatav seadusandlik funktsioon – määrusandlus. Seda kinnitavad sõnaselgelt ka PS §-d 87 ja 94, sedastades, et Vabariigi Valitsus ja minister saavad anda määrusi üksnes "seaduse alusel ja täitmiseks".

Riigikohus on nentunud, et: "Üldist seadusereservatsiooni konkretiseerivast seaduslikkuse põhimõttest tulenevalt peab volituse alusel antud määrus vastama volitavale seadusele. Seadusele vastavus tähendab seejuures nõuet, et volitusest ei astutaks üle ega asutaks reguleerima küsimusi, mis pole volitusest hõlmatud."²¹ Riigikohus on sedastanud ka, et: „Põhiseaduse § 87 p-st 6 tuleneb, et valitsus tohib määruse anda üksnes seaduses sätestatud spetsiaaldelegatsiooni alusel.

PS § 94 lõike 2 kohaselt juhib minister ministeeriumi, korraldab ministeeriumi valitsemisalasse kuuluvaid küsimusi, annab seaduse alusel ja täitmiseks määrusi ja käskkirju ning täidab muid ülesandeid, mis talle on pandud seadusega sätestatud alustel ja korras. Seega on põhiseadusega antud ministrile piiritletud ulatuses õigusloomepädevus, mida minister realiseerib üldaktide osas määruste näol.

Riigikohus on määrusandluse kontekstis möönnud, et põhiseaduse mõttest ja sättest tuleneb, et vähem intensiivseid põhiõiguste piiranguid võib kehtestada täpse, selge ja piirangu intensiivsusega vastavuses oleva volitusnormi alusel määrusega.²²

Samuti on Riigikohus sedastanud, et *intra legem* määruse korral võib volituse eesmärk, sisu ja ulatus olla ka seadusest tõlgendamise teel tuletatav, ent õiguse subjektile peab seadusega tutvumisel olema võimalik jõuda kindlale arusaamale, et selle seadusega reguleeritud küsimustes võib täitevvõim anda halduse üldakti. Samas ei tohi *intra legem* korras antud määrus väljuda volitusnormi sisaldava seaduse reguleerimiseseme raamidest.²³

Vabadusõiguste piiramise kontekstis oleks volituseta või üsna küsitava volituse alusel antud määruse norm kahtlemata probleemne ning võiks tuua kaasa põhiseadusvastase olukorra. Antud juhul on aga tegemist situatsiooniga, mil minister on vähemalt vahistatute seisukohalt võetuna kehtestanud nimetatud isikute ringile soodsama olukorra. Teie osutatud kinnipeetavate väidetav ebavõrdne kohtlemine samas lähtub jällegi otseselt VangS § 44 lõikest 2.

Teiseks on volitusnormi tõlgendamisel vajalik eelistada mitte vaid kitsalt volitusnormi grammatilist tõlgendust, vaid ka arvestada ka selle eesmärki, koostoimet teiste normidega ja pidades silmas põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid.

²⁰ T. Annus. Riigiõigus. Tallinn 2006 lk 80.

²¹ RKPJKo 13.06.2005, 3-4-1-5-05, p 9.

²² RKÜKo 03.12.2007, nr 3-3-1-41-06, p 22.

²³ RKHKo 20.12.1996, nr 3-4-1-3-96, p III.

VangS § 90 lõike 1 järgi kohaldatakse eelvangistuse kandmisele vangistusseaduse 1., 2., ja 7. peatüki sätteid vangistusseaduse 5. (eelvangistuse kandmist puudutavas) peatükis sätestatud erisustega. TMS § 31, mis sätestab rahaliste nõuete täitmist vanglas, kasutab järjekindlalt mõistet „kinnipeetav“ (st viitab VangS §-s 2 sätestatud vanglas vangistust kandvale süüdimõistetule) ja mitte vahistatule. Ära tuleb märkida ka asjaolu, et VangS § 44 lõige 2 sisaldab ka mahaarvamisi, mida eelviidatud süütuse presumptsiooni kohaselt vahistatu suhtes oleks äärmiselt küsitav rakendada.

Kõige eelneva koostoimes olen seisukohal, et seadusandja soov on eelviidatud sätetest koostoimes välja loetav sellisena, et ministril on küll õigus reguleerida vahistatu isikuarvega seonduvat, ent jättes seejuures kõrvale ilmselgelt vaid süüdimõistetuga seonduda saavad mahaarvamised (vabanemistoetus) ja arvestades TMS §-s 31 väljendatud seadusandja soovi piirduda vanglas vaid süüdimõistetute isikuarvetele laekuvatest summadest nende vastu esitatud nõuete täitmiseks mahaarvamiste tegemisega.

Seega olen seisukohal, et asjaolusid arvestades ei saa sedastada, et kõnealused sätted oleks formaalselt põhiseadusega vastuolus.

2.2.2.3 Materiaalne põhiseaduspärasus

2.2.2.3.1 Riive legitiimne eesmärk.

Nagu eelpool tähendatud, on võrdsuspõhiõigus piiratud igal põhiseadusega kooskõlas oleval põhjusel.

Minister on oma vastuses toonud välja, et vahistatu isikuarvelt tema vastu esitatud nõuete täitmiseks mahaarvamiste tegemata jätmine on peamiselt kantud eesmärgist järgida süütuse presumptsiooni põhimõtet ja nõ siluda eelvangistusega kaasnevat ebamugavusi (sh soetada esemeid, mida riik ei võimalda). Samuti on vahistatu staatus enamasti ajaliselt lühem ja vahistatu isikuarve eesmärk mõnevõrra erinev kinnipeetava isikuarve suunitlusest ning vahistatu ei ole kohustatud töötama (ega saa reeglina ka võimalust eelvangistuse ajal töötada). Lisan omalt poolt, et töötamist (ja seega töö eest tasu saamist) võivad takistada ka mitmed vahistatu soovist mittesõltuvad asjaolud (nt vajadus hoida lähtuvalt VangS § 90 lõigetest 3 ja 5, mis seavad vahistatute liikumisele ja suhtlemisele ning seega ka töötamisele tuntavad piirangud, vahistatud üksteisest eraldatuna).

Nõustun pikemasse dispuuti laskumata ministriga, et tegemist on asjakohaste ja põhiseadusega kooskõlas olevate põhjustega võrdsuspõhiõiguse piiramiseks. Pean oluliseks seejuures rõhutada, et kehtivas õiguses vahistatu kohtlemisele seatud reeglid on osalt põhjendamatult karmid ning sellele on õiguskantsler ka osutanud.²⁴ Vahistatud on kogu ööpäeva vältel isoleeritud oma kambrisse ning nende mõtestatud vaba aja veetlemise võimalused on paljuski just seetõttu pea olematud. Põhjendamatult karmide kinnipidamistingimuste ja aeg-ajalt esineda võiva pikemaajalise vahistamise mõjude leevendamiseks on sammude võtmine igati õigustatud ja vahistatute huvides ning on käsitletav küllaldase põhjusena vahistatute erinevaks kohtlemiseks.

2.2.2.3.2 Erineva kohtlemise proportsionaalsus

²⁴ Õiguskantsleri on 07.01.2014 tehtud ettepanekus nr 24 Riigikogule osutanud, et VangS § 90 lõike 3 lause 1 ja lõige 5 ei ole kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega. Paraku on mõlemad sätted tänaseni muutmata. Samuti on õiguskantsler korduvalt osutanud, et vahistatud vaevlevad mõtestatud ajaveetmisvõimaluste puuduse käes (vt nt õiguskantsleri 27.03.2012 kirja nr 7-7/111231/1201486 lisa „Kontrollkäik Viru Vanglasse“ p 4.2).

Erineva kohtlemise sobivuse ja vajalikkuse osas nendin, et vahistatu vanglasiseselt isikuarvele laekuvatelt summadelt vahistatu vastu esitatud nõuete täitmiseks raha kinni pidamata jätmise võimaldab vahistatule jätta vanglasiseseks kasutamiseks märksa suuremat summat ja soetada selle eest kirjandust, ajalehti, tasuta isikliku elektriseadme kasutamise eest jne. See kõik leevendab kahtlemata vahistamise negatiivset mõju ja kompenseerib ebamugavusi võrreldes vabaduses viibimisega, ent samuti korvab ahtamaid töötamis- ja tööga rahateenimise võimalusi.

Leian, et abinõu on ka vajalik. Vahistamine on ja peabki olema üldjuhul lühiajaline ja seega ministri viidatud isikuarve erinevad eesmärgid on paratamatud. Tõstatada võiks küsimuse sellest, et kui teatud (ja osalt põhjendamatuid) piiranguid vahistatute suhtlemisele ja liikumisvõimalustele leevendataks, oleks leevendamisel tegemist kindlasti vähemalt sama tõhusa meetmega. Samas ei saa väita, et see tooks kaasa teise grupi (kinnipeetavad) vähemkoormava kohtlemise.

Erineva kohtlemise mõõdukuse osas kinnipeetavate ja vahistatute suhtes nendin, et pean ministri toodud ebavõrdse kohtlemise eesmärgi oluliseks, ent samas ei näe, et ebavõrdne kohtlemine just vahistatute ja kinnipeetavate omavahelises võrdluses nende endi vaatenurgast oleks väga tähendusrikas. Minister on õigesti osutanud, et vahistatu staatus on olemuselt ajutine ja seega jäävad reeglina alles ka võimalused täita vahistatu vastu esitatud nõudeid vanglavälise vara arvel. Kinnipeetavana on isik teatud kindlaksmääratud aja vanglas ja vanglaväliste varadele nõude pööramine ei pruugi olla tõhus (nt ei laeku kinnipeetava töötasu ja muud summad mitte nt krediidasutuses olevale arveldusarvele).

Arvestada tuleb ka, et vanglasiseselt on isikuarvel oleva raha kasutamise võimalused ikkagi kokkuvõttes üsna piiratud ja isikuarvele suurte summade kandmine ei pruugi tuua kaasa vahistatule võimalust kinnipeetavast märgatavalt enam sisseoste teha või nt ajakirjandust tellida (piirangud on sarnased nii vahistatul kui kinnipeetaval – vrd VangS § 93 lõiget 3 ja VangS § 30 lõiget 2, samuti vt VangS § 31 lõiget 2 ning VangS § 48 lõiget 1¹).

Teatud küsimusi tekitab ministri osutatud võimalus, et vahistatu isikuarvele võidakse toimetada nõu pakku täitemenetluse eest summasid, mida ei saaks täitemenetlusest puutumata hoida nt ei krediidasutuses ega kinnipeetava isikuarvel. Samas seondub see aspekt eeskätt mitte kinnipeetavate ja vahistatute omavahelise väidetava ebavõrdsusega, kuna negatiivselt saaksid esmajärjekorras mõjutatud sissenõudjad, kelle puhul oleks erinevalt koheldud vahistatu ja kinnipeetava vastu nõuet omavaid isikud. Samas on tegemist probleemiga, mida Teie oma pöördumises tõstatanud ei ole ja millele teisalt on minister tähelepanu osutanud (st on sellest teadlik ja valmis vajadusel sätteid muutma). Ka ei ole õiguskantslerini jõudnud andmeid, mis võimaldaks väita, et tegemist oleks tõsise probleemi ja laialdaselt viljeletava praktikaga, mistõttu ei takista see antud juhul väitmast, et Teie avalduses viidatud osas see aspekt küsitavusi ei tekita.

Seega on tegemist legitiimse eesmärgi suhtes proportsionaalse erineva kohtlemisega.

IV Kokkuvõte

Kõige eelneva kokkuvõttes nendin, et ei tuvastanud Teie avalduses toodud kaalutlustel ja osas kinnipeetavate põhjendamatut ebavõrdset kohtlemist nende vanglasiseselt isikuarvelt mahaarvamiste tegemisel võrreldes vahistatute ja vabaduses viibijatega.

Lõpetan sellega Teie avalduse menetlemise ja loodan, et toodud selgitused olid abiks.

Lugupidamisega

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes

Lisa: koopia õiguskantsleri 09.03.2007 kirjast nr 6-1/070338/0701519 (5 lehel, 1 eks)
koopia õiguskantsleri 04.02.2010 kirjast nr 6-1/091737/1000675 (8 lehel, 1 eks)

Koopia: Justiitsministeerium (info@just.ee)

Indrek-Ivar Määrits 693 8406
Indrek-Ivar.Maarits@oiguskantsler.ee